

Χρονο-λογικά

Ό χρόνος και η σχετικότητα του

Συνήθως, τέλος του παλαιού - αρχές του καινούριου χρόνου κάνουμε σκέψεις για το χρόνο. Γι' αυτό που εκπροσωπεί για εμάς ως μονάδα μετρήσεως, ως αξία, ως περίοδος που μπορούμε να την αξιοποιήσουμε για τη ζωή μας και τους άλλους. Κάθε στιγμή, όμως, σε οποιοδήποτε ημερολογιακό καθορισμό της, μπορεί να γίνει άφορμη για σκέψεις αυτού του είδους. Η διάρκεια άλλωστε του χρόνου είναι σχετική. Έξαρτάται από χίλια δύο πράγματα. Και η αποτίμησή του επίσης. Λέγεται ότι ο χρόνος είναι χρήμα. Τι χρήμα; Πώς υπολογίζεται ο χρόνος ενός εργάτη, ενός επιστήμονα, μιας οικιακής βοηθού, ενός λαθρομετανάστη, ενός πρωθυπουργού, ενός γιατρού, ενός πιλότου, ενός διευθυντού τραπέζης; Αυτός ο χρόνος βλέπουμε ότι εκτιμάται με διαφορετικές άμοιβες. Και είναι φορές που οι κλιμακώσεις δεν ανταποκρίνονται πάντοτε στο μέγεθος της προσφοράς. Μπορεί να πληρώνεται κάποιος για το χρόνο της «άγγαρείας» του, ποσοτικά, όχι όμως και για την ποιότητα που καταβάλλει. Και πράγματι, πώς να εκτιμηθεί ή διάθεση, το κέφι, το φιλότιμο;

Στη σχετικότητα του χρόνου πρέπει να ληφθεί υπόψη το υποκειμενικό στοιχείο. Διαφορετική είναι η αντίληψη που έχεις όταν εργάζεσαι με ρυθμό πολύ έντονο και άλλη όταν βαριέσαι γι' αυτό που κάνεις. Είτε όταν είσαι άρρωστος, φυλακισμένος, όταν πηγαίνεις για τη δουλειά σου ή όταν επιστρέφεις από αυτήν, όταν ταξιδεύεις, όταν βρίσκεσαι σε διακοπές.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση πολλοί ονομάζουν αυτό το χρόνο «ελεύθερο χρόνο». Τι σημαίνει αυτό; Ότι ενώ στον άλλο χρόνο δεσμεύεσαι από τις συνθήκες να κάνεις αυτό, και εκείνο και το άλλο, στον ελεύθερο χρόνο σου έχεις τη δυνατότητα να τον διαθέσεις όπως εσύ θέλεις. Η αληθινή αυτοδιάθεση

Τού κ. **Αλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου**
Όμ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών

υποστηρίζουν μερικοί, αρχίζει από το χρόνο. Είσαι ανεξάρτητος από τη στιγμή που μπορείς εσύ να χειρίζεσαι και να χρησιμοποιείς όπως εσύ θέλεις το χρόνο σου. Γι' αυτό και θεωρείται πολύτιμο αγαθό που το υπερασπιζόμαστε με κάθε θυσία.

Ένοχλούμεθα όταν μάς αναζητούν για υπηρεσιακά θέματα εκτός υπηρεσίας. Όταν δεν διεκπεραιώνουν μία υπόθεσή μας στο χρόνο που προβλέπεται ή μάς έχουν υποσχεθεί. Είναι, βέβαια, αλήθεια ότι το λιγότερο σήμερα σεβόμενο αγαθό είναι ο χρόνος του άλλου. Εάν η εποχή μας μεταξύ άλλων μπορεί να χαρακτηριστεί ως άσεβης τούτο οφείλεται και στην ασέβεια που επιδεικνύουμε στον χρόνο του άλλου. Γινόμαστε μάλιστα απαιτητικοί απ' αυτόν ενώ για τον δικό μας αμυνόμαστε μέχρις εσχάτων, άσχετο αν δεν σεβόμαστε ούτε και τον δικό μας σπαταλώντας τον ασύδοτα γιατί θεωρούμε ότι τον κατέχουμε ως αγαθόν εν έπαρκεία.

Επειδή όμως και ο δικός μας δεν είναι απεριόριστος οφείλουμε να τον εξαγοράζουμε, να επωφελούμεθα δηλαδή από αυτόν, να τον χρησιμοποιούμε σωστά (πρβλ. Έφεσίους 5, 16). Έδω μπορούμε, παραλλάσσοντας το γνωστό λόγιο του Κυρίου μας για την αγάπη, να προτείνουμε ως κριτήριο σεβασμού για το χρόνο το δικό μας και των άλλων το «σεβάσου τον χρόνο των άλλων όπως σεβείσαι και τον δικό σου χρόνο». Αυτό

θα άλλαζε κυριολεκτικά την αντιμετώπιση που έχουμε για πολλά ζητήματα.

Ό χρόνος και η διάθεσή του

Κάτι άλλο που προσφέρεται σ' αυτούς τους στοχασμούς μας για το χρόνο και που τώρα το καλοκαίρι μάς δίνεται ή δυνατότητα να το σκεφθούμε πιο ήρεμα και πιο άνετα είναι ότι ο χρόνος που διαθέτουμε μάς διατίθεται. Βέβαια, ο άνθρωπος άρεσκεται στην ιδέα να πιστεύει ότι ό,τι κατέχει το κατέχει δικαίωματικά, και γι' αυτό στο θέμα του χρόνου ως λυδία λίθος κρίνεται η αυτονομία του. Ό χρόνος μας, όμως, είναι κάτι δεδομένο, μάς έχει δοθεί. Θα τολμούσα να πω ότι για το χρόνο δίνουμε λόγο σε κάποιον τελικά, και πρέπει να μη βρεθούμε αναπολόγητοι. Ό Θεός είναι ο Μέγας Χρονομέτρης, όχι με την έννοια ενός άδυσώπητου κριτή, αλλά με τη φροντίδα που έχει έτσι ώστε στον χρόνο που μάς διαθέτει να κάνουμε το καλύτερο, κι εμείς αυτό το ξεχνάμε συχνά. Ζούμε το χρόνο μόνοι μας. Δεν συν-χρονιζόμαστε με το χρόνο του Θεού. Άσχετο αν Αυτός είναι Άχρονος, εμείς έχουμε τη δυνατότητα που μάς την παραχωρεί ο ίδιος να ζούμε το χρόνο μας μαζί Του, να δουλεύουμε στους άγρους Του. Κι αυτό είναι το μεγάλο κέρδος.

Εμείς πολλές φορές είμαστε κολλημένοι στην άμοιβή. Για το πόσο χρόνο θα του διαθέσουμε και τί θα πάρουμε στο τέλος. Η παραβολή των έργατων του άμπελώνος (Ματθαίου 20, 1-16) που προσέλαβε ο οικοδεσπότης για διαφορετικό χρόνο εργασίας αλλά με την ίδια άμοιβή στο τέλος, είναι χαρακτηριστική. Η

Σέ αναζήτηση του χαμένου χρόνου...!
 Φωτογραφία της Anne-Marie Garat («Le Monde de livres» 26 Ιανουαρίου 1996).

διαμαρτυρία των της πρώτης ώρας φαίνεται εκ πρώτης όψεως δικαιολογημένη. Εμείς κοπιάσαμε πολύ περισσότερο και παίρνουμε τα ίδια λεφτά με τους εργάτες της ένδεκάτης. Άλλα και η απάντηση του εργοδότη είναι επίσης αποστομωτική. Αυτή ήταν η συμφωνία μας. Όλοι, όμως, εμείς που επιμένουμε στο νομικόν του πράγματος από τη μία μεριά και στη μεγαλοθυμία του εργοδότη να παράσχει ισότητα ευκαιριών από την άλλη, ξεχνάμε το μεγάλο ευεργέτημα των της πρώτης ώρας. Δεν είναι οι χαμένοι της ιστορίας και οι άδικημένοι. Οι της ένδεκάτης απολαμβάνουν την ίση ευκαιρία να εισπράξουν άμοιβή των πρώτων. Άσχετο τι συμφώνησαν οι πρώτοι για το τέλος, αμείφθηκαν με τη μεγάλη ευκαιρία που τους δόθηκε να δουλέψουν για τον Κύριο από την αρχή της βάρδιας και να εργασθούν γι' Αυτόν πολύ περισσότερο χρόνο από τους άλλους. Αυτό δίνει την υπέρ-αξία στο χρόνο τους, το περισσότερο, που με τα στενά όρια και τους όρους του δούναι και λαβείν χάνεται σ' ένα παράπονο συνδικαλιστικού τύπου.

Το ίδιο θα μπορούσαμε να πούμε για το παράπονο του μεγάλου άδελφού στην παραβολή του άσώτου υιού (Λουκά 15, 11-32). Και εκεί έχουμε διαμαρτυρία του μεγάλου, του της πρώτης ώρας, για όλα εκείνα που επιδειψίλευσε ο φιλόανθρωπος πατέρας στον γιο που επέστρεψε. «Τόσα χρόνια σου δουλεύω και δεν μου έδωσες ούτε ένα κατσίκι για να εύφρανθώ με τους φίλους μου». Είχε ξεχάσει, όμως, αυτό που του απάντησε ο πατέρας. Δεν του είπε τόσα χρόνια μου δούλεψες αλλά «παιδί μου, εσύ είσαι πάντοτε μαζί μου». Αυτό το «σύ πάντοτε μετ' έμου εί» είχε ξεχάσει. Τον ενδιέφερε κυρίως η δουλειά με τις απολαυές και όχι για το για ποιόν εργαζόταν. Ό χρόνος πήρε μετρητή μορφή και έγινε πληθυντικός χρόνος, χρόνια. Όπως και στην περίπτωση των έργατων της πρώτης ώρας εκείνο που μετρούσε ήταν οι ώρες, οι εργατοώρες και όχι ο εργοδότης. Αυτό όταν μάς διαφεύγει χάνουμε τον συν-χρονισμό μας και ο χρόνος μας γίνεται μοναχικός φθάνουμε «να δουλεύουμε για μάς»!